

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

Helyi jelentőségű védett természeti terület neve:

Fényes-fürdő Természetvédelmi Terület

Utoljára módosítva: 2013-08-19 12:49:26

Megye: Komárom-Esztergom

Községhatár: Tata

A terület kiterjedése: 26.3643 hektár

Védetté nyilvánítás év: 1977

GPS koordináták:

Felmérést végző személy(ek) neve: Musicz László

E-mail címe(k): fabalis@gmail.com

A terület megközelíthetőségének leírása

(pl. melyik utcán kell elhagyni a települést stb.):

A tatai városközpont felől az Oroszlányi úton, majd a mintegy 1,5 km hosszú (Által-érrel párhuzamosan vezető) Fényes fasoron érhető el a fürdő. A strandbejáratnál pénztár működik, májustól-szeptemberig belépővel lehet a területre lépni, ezen kívül pedig a személyzettel egyeztetve ingyenesen is be lehet lépni, a védett terület megtekintése céljából.

Terület rövid, szöveges bemutatása (max. 2000-2500 karakter):

megközelíthetőség, terület jellegének leírása (pl. természetes erdőfolt puhafa ligeterdővel stb.):

A Fényes-fürdő a XX. század közepéig Magyarország legjelentősebb karsztforrás-csoportjának számított, majd a Tatabánya térségében folytatott mélyművelésű szénbányászat sorra apasztotta el a forrásokat 1950-1973 között. A bányászat 1990-ben történt megszüntetésével, a térségi karsztvízszint emelkedésével 2001-ben újrakadtek a fürdő forrásai és hozamuk azóta évről-évre növekszik. A télen-nyáron 21-22 oC hőmérsékletű, kristálytisza karsztforrások vízhozama ma már ismét eléri a 30.000 m³/nap-ot, amivel ismét az ország egyik legnagyobb természetes forráscsoportjának tekinthető, még ha csupán harmada-negyede az egykori legendás forráshozamnak. A langyos források táplálta 5 forrástó környezetében kisebb homoki és láprétek, valamint gyönyörű égeres láperdők alakultak ki az évezredek során. A terület mintegy fele tekinthető természetesnek, másik felén medencék, nyaralók, szauna, büfék, kempingek és parkok húzódnak. Az ex lege lápterületként is kijelölt vizes élőhely a Tatai-tavak Ramsari-területnek is része. A 30 hektáros terület leginkább védendő részei kerítéssel vannak elkerítve, illetve a láperdők járhatatlanok, így a nyári strandolás jól elkülöníthető a fokozott védelemben részesített területrészekről, de az egész terület védettséget élvez. Itt (de jórészt a területen kívül, másik védett területen) található a fokozottan védett nagy aggófű (Senecio umbrosus) két hazai populációjának egyike, amely sajnos erősen fogyatkozik, ezért az elmúlt években visszatelepítési kísérletek kezdődtek. A források egyre intenzívebbé válásával sorra jelennek meg a területen egykor kipusztultnak hitt növényfajok. Az égeres láperdő télen is enyhe klímájú, be nem fagyó környezetében a fokozottan védett kis kárókatona (Phalacrocorax pygmeus) és a nagy kócsag (Egretta alba) jelentős téli éjszakázóhelye is húzódik. A forrástavak kis kiterjedésük ellenére viszonylag mélyek (2,7-3,5 m). A területen tanösvény kialakítását tervezi az önkormányzat, addig is több információs tábla is bemutatja a főbb értékeket és a források kialakulását.

2. A TERÜLET ÁLTALÁNOS FELMÉRÉSE

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2.1. Megtalálható még a védettség indoka a területen? - Igen

Szükség esetén részletezés, "Nem/Részben" válasz esetén indoklás:

A források 2001-ben történt újrafakadásával egyre több védett növényfaj jelenik meg a területen. Sajnos a gyomosodás (magas aranyvessző) és a fák árnyékolása a terület legnagyobb értékét jelentő nagy aggófü állományát jelentősen visszavetette, ezért sokkal hatékonyabb kezelési gyakorlat szükséges. A forrástavakban és az azokat összekötő árkokban sajnos sok trópusi hínár- és egyéb vízínövényfajt telepítettek kereskedelmi céllal, ezért ennek kiszorítása és az eredeti flóra elősegítése elsőrendű feladat.

2.2. Milyen élőhelyek mozaikok borítják a területet és milyen arányban?

24 % Erdő

7 % Gyep

6 % Cserjés

12 % Vizes terület

51 % Egyéb

Strandlétesítmények (medencék, öltözők, büfék, szauna, irodák, nyaralók) Napozóterületek (rendszeresen nyírt gyepek)

2.3. Élőhelyi besorolás ÁNÉR- szerint (<http://www.novenyzetiterkep.hu/?q=magyar/node/45>):

Aa – források, gyors folyású patakok hínárnövényzete Ac – álló és lassan áramló vizek hínárnövényzete B1a – Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások B4 – lápi zombékosok, zombék-semlyék komplexek D1 – meszes láprétek, rétlápok D34 – mocsárrétek H5b – homoki sztyeprétek OB – jellegtelen üde gyepek OD – lágyszárú özönfajok állományai J5 – Égerligetek T5 – Vetett gyepek, füves sportpályák U2 – Kertvárosok, szabadidős létesítmények U9 – állóvizek

2.4. Területhasználat (kérjük, jelölje az észlelteket):

Egyéb típus: strand és szauna üzemel a területen

Jellemzőik, intenzitás: nyáron intenzív strandtevékenység, koncertek, rendezvények, de ősztől tavaszig csendes a terület. Kisebb mértékű horgászat is zajlik, de csak egy külön létesített horgásztavon, a forrástavakban nem lehetséges. A legnagyobb forrástóban (Katonai-tó, más néven Grófi-forrás) is lehetséges a fürdés. A szauna télen is üzemel.

2.5. Folyik-e természetvédelmi kezelés a területen? -

Felmérés, Őrzés, Bemutatás, Özönnövények irtása, Kaszálás, Égetés, Kotrás, Szálalás, Faj visszatelepítés, Rekonstrukció

Egyéb típus:

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2.6. Megtalálhatóak-e az alábbi özönfajok a területen, s milyen mennyiségben:

Akác: Kevés

Selyemkóró: Nincs

Parlagfű: Kevés

Magas/kanadai aranyvessző: Sok

Japánkeserűfű: Nincs

Gyalogakác: Kevés

Bálványfa ("ecetfa"): Kevés

Keskenylevelű ezüstfa: Kevés

Muflon: Nincs

Egyéb (nevezze meg): szubtrópusi hínárnövények jelentős mennyiségben betelepítve: *Rotala rotundifolia*, *Myriophyllum brasiliense*, *Bacopa caroliniana*, *Shinnersia rivularis*, *Cabomba caroliniana*, *Nymphaea* spp., *Vallisneria spiralis*, a *Shinnersia rivularis* és a *Myriophyllum brasiliense*

2.7. Része a terület a Natura 2000 hálózatnak? - Nem

Egy része: %

2.8. Érintkezik a terület más természetes élőhelyekkel? - Igen

2.9. Ha igen, milyen típusú élőhellyel?

Homoki rétekkal, láprétekkal, égeres láperdővel, nádasokkal (Réti-tavak környéke TT, Fényes-patak menti rétek TT)

2.10. Érintkezik a terület más természetvédelmi oltalmat élvező területtel? (pl. Natura 2000, országos védettség, ex lege) - Igen

2.11. Ha igen, milyen természetvédelmi oltalmat élvező területtel? - A Fényes-patak menti rétek Természetvédelmi Területtel illetve a Réti-tavak környéke Természetvédelmi Területtel határos. Ugyancsak része a Tatai-tavak Ramsari Területnek is, valamint az ex lege lápterület kisebb része a területen kívül is folytatódik.

2.12. Van védettséget jelző tábla a területen? - Igen

Darabszám: 3

Állapotuk: jó

2.13. Vannak vadgazdálkodási létesítmények a területen?

Magasles: db

Vadetető: db

Szóró: db

Egyéb (név és db):

Nincs

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

3. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es növényfajok és számolt vagy becsült mennyiségük felsorolása

(a becslés lehet tőszámra, vagy területnagyságra vonatkoztatott, fokozottan védett faj esetében pontos tőszámot kell megadni)

Magyar név Tudományos név Állomány nagyságrend 10n pókbangó *Ophrys sphegodes* 0-1 nagy aggófű *Senecio umbrosus* 0-1 illatos hagyma *Allium suaveolens* 2-3 poloskaszagú kosbor *Anacamptis coriophora* 0-1 kései gyíkpohár *Blackstonia acuminata* 1 bugás sás *Carex paniculata* 1-2 budai imola *Centaurea scabiosa* ssp. *sadleriana* 2-3 hibrid pajzsika faj *Dryopteris* × *deweveri* (*D. carthusiana* × *dilatata*) 0-1 szálkás pajzsika *Dryopteris carthusiana* 1-2 széles pajzsika *Dryopteris dilatata* 0-1 Moore-zsurló szülőfaj téli zsurló *Equisetum* × *moorei* 1 téli zsurló *Equisetum hyemale* 1-2 szúnyoglábú bibircsvirág *Gymnadenia conopsea* 0-1 közönséges vízi-lófark *Hippuris vulgaris* 1 mocsári békaliliom *Hottonia palustris* 1-2 tavaszi tőzike *Leucojum vernum* 0-1 tóalma *Ludwigia palustris* ? fehér tündérrózsa *Nymphaea alba* 0-1 nagyvirágú gyíkfű *Prunella grandiflora* 0-1 víziboglárka *Ranunculus baudotii* 2 selymes boglárka *Ranunculus illyricus* 2 sziki árokvirág *Samolus valerandi* 2-3 kormos csáté *Schoenus nigricans* 0-1 piros pozdor *Scorzonera purpurea* 0-1 mocsári csorbóka *Sonchus palustris* 1 pusztai árvalányhaj *Stipa pennata* 2-3 kis rence *Utricularia minor* 0-1 fehér zászpa *Veratrum album* 0-1 hosszú palka *Cyperus longus* 1-2

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

4. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es állatfajok és számolt vagy becsült mennyiségük

(fokozottan védett fajoknál pontos állomány nagyságot kell megadni)

Védett gerinctelenek: A fekete bödöncsiga (*Theodoxus prevostianus*) az egyik olyan fokozottan védett, hévizekhez kötődő vezérfaj, amely Magyarországon a kipusztulás közelébe sodródott. A pannon endemizmus, néhány évtizeddel ezelőtt még élt a területen. Védett halak: A forrástavak hajdani gazdag (az 1960-as években 30 fajból álló) halfaunája napjainkra jelentősen elszegényedett, mégis kedvelt horgász hely maradt. A terület több őshonos, védett halfajnak is otthont nyújtott. Kugli (1973) a Fényes-forrásokból a következő érdekesebb fajokat említi* domolykó – megritkult, de még akadnak 2 kilós példányai; jász – valamikor gyakori volt, de már kipusztult; állás küsz – ritka, de van; sujtásos küsz – még van; kövi csík – gyakori; réti csík – megritkult, kipusztulóban van; vágó csík – megfogyatkozott, de van; lápi póc – kipusztult. Védett kétéltűek/hüllők: A hazai kétéltűek többsége jelen van a területen, így a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), barna ásóbéka (*Pelobates fuscus*), barna varangy (*Bufo bufo*), zöld varangy (*Bufo viridis*), zöld levelibéka (*Hyla arborea*), erdei béka (*Rana dalmatina*), tavi béka (*Rana ridibunda*), kecskebéka (*Rana esculenta* kl.), hiányosak viszont az ismereteink a gőtefajok (*Triturus* sp.) viszonylatában. A hüllők közül kiemelendő a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) jelentős állománya (elsősorban a horgásztavon, északi összekötő árokban és az égeresekben), de kiemelkedő számban van jelen a vízisikló (*Natrix natrix*) és a kockás sikló (*Natrix tessellata*). A lápréteken és kisebb részben a rendszeresen nyírt gyepfelületeken is gyakran találkozni a fürge gyíkkal (*Lacerta agilis*), míg a zöld gyíknak (*Lacerta viridis*) jóval kisebb állománya él a területen. Területen fészkelő madárfajok: kis vöcsök 1 pár, vízityúk 3-5 pár, holló 1 pár, erdei fülesbagoly 1 pár, jégmadár 1 pár, törpegém 1 pár Területen rendszeresen átvonuló/telelő madárfajok: kis kárókatona 200-250 pd, nagy kócsag 10-20 pd, szürkegém 10-20 pd, bölömbika 1-2 pd, Védett emlősök: vidra (*Lutra lutra*) 1-1 kóborló pd, eurázsiai hód (*Castor fiber*) 1-1 kóborló pd, nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), koraidenevér faj (*Nyctalus* sp.), nagy késeidenevér (*Eptesicus serotinus*), keleti sün (*Erinaceus concolor*), hermelin (*Mustela erminea*), nyuszt (*Martes martes*)

5. Egyéb észrevétel

A területen tanösvény kiépítése van tervben, ami vélhetően néhány éven belül megvalósul. Néhány ismertető tábla már jelenleg is segíti a természeti értékek iránt érdeklődőket.